

Повар Олександра Леонідівна
студентка гр. ПОФГзм-21, ННІНОТ, ЗУНУ, м. Тернопіль
Науковий керівник: д. е. н., професор Кізима Т. О.

СУЧАСНІ ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ГРАМОТНОСТІ

Посилена увага до формування професійних компетентностей майбутніх педагогів з фінансової грамотності та «модернізація системи вищої освіти в Україні потребують впровадження новітніх форм викладання фінансової грамотності» [2, с. 12] насамперед за допомогою інтерактивних методів, які зорієнтовані передусім на широку взаємодію студентів не лише з викладачем, але й один з одним та на пріоритетності студентів у процесі навчання.

Сучасною вітчизняною наукою та дидактикою напрацьовано низку інтерактивних методів навчання, що мають досить потужний потенціал для формування у майбутніх педагогів з фінансової грамотності їхніх базових професійних компетентностей. Скажімо, у класифікації інтерактивних методів навчання, поданій М. Скрипником, знаходимо такі «групи інтеракцій: інформаційні, що базуються на використанні діалогічної взаємодії учасників навчання з метою розширення інформаційного поля; пізнавальні, що призначаються для поповнення, систематизації і творчого вдосконалення професійних знань, умінь і навичок; мотиваційні, за допомогою яких студенти визначають особистісне ставлення до діяльності учасників інтерактивної взаємодії та самого себе; регулятивні, завдяки яким встановлюються та приймаються певні правила взаємодії учасників освітнього процесу» [4, с. 43].

Відтак коротко охарактеризуємо інтерактивні методики навчання, що формуватимуть у студентів необхідні фахові компетентності.

Спершу відмітимо, що серед усіх інтерактивних методів навчання найпотужнішими є методи колективної імітації майбутньої професійної діяльності (так звані «великі форми» інтерактивних методів). Виокремлення цієї групи зумовлено тим, що вищенаведені методи потребують великих затрат часу як на їх підготовку, так і на наступне проведення. До складу цієї групи входять насамперед ділові та рольові ігри, тренінги, а також метод кейсів.

У контексті нашого дослідження варто наголосити, що «саме ігровий компонент навчання є органічним і суттєвим доповненням до «класичних» методів викладання фінансової грамотності у закладах освіти» [3, с. 48], оскільки ігрові технології навчання є надзвичайно ефективними і передбачають: наявність певних ігрових моделей об'єкта чи процесу освітньої діяльності; активізацію мислення і поведінки студента; високий ступінь задіяності в освітньому процесі; обов'язкову взаємодію студентів між собою та із викладачем; емоційність і креативність заняття; самостійність студентів у прийнятті відповідних рішень; бажання студентів оволодіти необхідними навиками за якнайкоротший термін.

Слід акцентувати, що вагому роль у сучасному освітньому процесі відіграє ділова гра як свого роду «репетиція» майбутньої професійної діяльності. На думку вітчизняних науковців, «ділові ігри з фінансової грамотності

дають змогу моделювати складні життєві ситуації, пов'язані з управлінням особистими фінансами, сприяють розвитку фінансового мислення. У ході ділової гри студенти вчаться виробляти власну стратегію фінансової поведінки, розвивати інтуїцію, складати фінансові прогнози, аргументувати власні висновки. Ігрові моменти підвищують інтерес студентів до базових компонент фінансової грамотності, вчать працювати в команді, формують почуття відповідальності за спільне рішення чи успішність проекту» [2, с. 14].

Необхідно акцентувати, що ігрова реальність дає можливість студентам апробувати ті чи інші способи дій неодноразово, відкидаючи хибні і залишаючи конструктивні. У результаті кінцеві способи дій закріплюються у пам'яті студентів на досить тривалий час, адже, за твердженням фахівців, знання, отримані у процесі активної діяльності та навчання, запам'ятовуються на 90%. То ж такі форми інтерактивного навчання є абсолютно необхідними як у процесі формування студентами певних навиків, так і у процесі актуалізації чи перевірки уже отриманих ними знань.

Важливою складовою інтерактивного навчання фінансовій грамотності є також кейс-метод, який стає все популярнішим у вітчизняній педагогічній практиці. Загалом «кейс-метод – це метод навчання на основі аналізу реальної фінансової ситуації, що містить у собі спеціалізований навчальний матеріал, який охоплює кейс (текстовий опис подій), інструкцію щодо роботи з цим кейсом, рекомендації з використання кейсу та спеціальну технологію використання пропонованого матеріалу в процесі навчання» [2, с. 13]. Фактично класичне визначення кейсу передбачає опис будь-якої реальної професійної ситуації, що містить супутні аналізованій ситуації факти, думки, судження тощо.

Загалом сучасна педагогічна наука і практика виокремлюють так звані «польові» (тобто базовані на реальному матеріалі) і «кабінетні» (тобто вигадані) кейси. Проте, не зважаючи на розмаїтість різновидів кейсів, усім їм властива певна типова структура. Зазвичай кейс містить такі основні елементи: «ситуацію – випадок, проблему, історію з реального життя; контекст ситуації – хронологічний, історичний тощо; коментар ситуації автором; питання або завдання для роботи з кейсом; додатки» [1, с. 23].

Практика викладання фінансової грамотності у закладах освіти України доводить доцільність використання на семінарських заняттях саме міні-кейсів, що дає можливість більш ґрунтовно проаналізувати кожен окрему ситуацію. Причому такі інтерактивні методи навчання можуть передбачати як індивідуальну, так і групову роботу студентів. До того ж, їх доцільно використовувати на кожному практичному занятті, адже вони, створюючи своєрідну ігрову реальність, нівелюють певні невидимі бар'єри для розвитку креативного мислення, усувають боязнь допустити помилку, а також дають

змогу вирішувати цілком реальні проблеми, пов'язані із майбутньою професійною діяльністю.

Тренінг теж належить до інтерактивних методів отримання знань студентами, однак він відрізняється від інших методів тим, що усі його учасники вчаться на власному досвіді формувати реальні професійні навички. Тренінгові заняття «сприяють розвитку творчого мислення, формуванню практичних умінь та навичок у студентів; стимулюють і підвищують інтерес до нових знань, активізують сприйняття матеріалу; створюють позитивний мікроклімат в колективі, творчу й доброзичливу атмосферу; підвищують якість навчального процесу та підготовки студентів» [2, с. 14].

Проте між тренінгом і традиційними формами реалізації освітнього процесу є суттєві відмінності. Зокрема, традиційні форми навчання більшою мірою зорієнтовані на отримання вірної відповіді і, по суті, є звичайним інструментом передачі інформації або ж засвоєння отриманих студентами знань. На противагу традиційним формам навчання, тренінг насамперед зорієнтований на формулювання певних запитань і пошук можливих відповідей на них. Тобто, на відміну від традиційних, тренінгові форми навчання дають можливість розвивати увесь потенціал студента (скажімо, рівень його майбутніх професійних компетентностей, самостійність, здатність до прийняття ефективних та зважених рішень, до активної взаємодії з колегами тощо).

Доволі популярною формою інтерактивних педагогічних практик упродовж тривалого часу залишається такий їх різновид як дискусії, з-поміж яких виокремлюють: круглі столи, форуми, міжгрупові обговорення тощо. Причому слід наголосити, що у процесі дискусії формуються не лише професійні компетентності майбутніх педагогів, але й такі супутні якості, необхідні майбутньому фахівцю з фінансової грамотності, як розвиток активного мислення і комунікаційних навичок; формування культури ведення дискусії, критичного мислення, толерантності та сприйняття альтернативної точки зору.

Насамкінець відмітимо, що інтерактивні методи навчання є однією з найефективніших сучасних концепцій реалізації освітнього процесу, адже за їхньою допомогою студенти краще опановують не лише визначений обсяг отриманих знань, але й здобувають можливість спробувати себе у тій чи іншій навчальній або ж реальній фінансовій ролі, реалізувати певну професійну функцію, на власному досвіді набути навички професійної діяльності, що, у кінцевому підсумку, сприяє більш ефективному формуванню фахових компетентностей майбутніх педагогів з фінансової грамотності.

Список використаних джерел:

1. Деркач А. М. Кейс-метод в обучении. Специалист. 2010. № 4. С. 22-23.
2. Кізима Т., Круп'як І., Коломийчук Н. Методика викладання фінансової грамотності у вищій школі: досвід та перспективи. *Світ фінансів*. 2020. Вип. 3. С. 8-18. URL: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1337/1341>.

3. Ребуха Л. З., Кізима Т. О., Письменний В. В. Значимість інтерактивних та практико-зорієнтованих ігор у процесі викладання фінансової грамотності в закладах освіти. *Ukrainian Journal of Education Studies and Information Technology*. 2020. Vol. 8. №4. Р. 38-51. URL: https://www.researchgate.net/publication/348143253_The_importance_of_interactive_and_practically_oriented_games_in_the_process_of_financial_literacy_teaching_at_educational_institutions

4. Скрипник М. Інтерактивне навчання: основні поняття. Ігри дорослих. Інтерактивні методи навчання / упоряд. Л. Галіцина. К., 2005. С. 30–44.